

BANKU KLIENTU TIESĪBAS SATVERSMES 105.PANTA GAISMĀ

Dr.iur., Prof. Jānis Kārklīņš
Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes
Civiltiesisko zinātņu katedras vadītājs

Tēzes

1. Latvijas Republikas Satversmes 105.pants garantē ikvienai personai tiesības uz īpašumu. Tiesības uz īpašumu sevī ietver arī tiesības, kas izriet no mantas, konkrētajā gadījumā no saistībtiesiska prasījuma pret kredītiestādi (noguldījums).
2. Klienta noguldītie naudas līdzekļi kredītiestādē atbilst īpašuma tiesību veidam, kuru neaizskaramību garantē Satversmes 105.pants. Latvijas valstij ir jānodrošina, ka personu tiesības uz īpašumu tiek efektīvi aizsargātas. Šajā aizsardzības tvērumā ietilpst arī tiesības brīvi izvēlēties īpašuma formu un veidu. Pašlaik Latvijas normatīvie akti nenodrošina pilnu īpašuma tiesību aizsardzību, jo piešķir kredītiestādēm tiesības pārtraukt līgumiskās attiecības ar klientu, par to nenesot nekādu vērā ņemamu juridisku atbildību. Šāda regulējuma esamība preventīvi nenovērš pārkāpumus no kredītiestāžu puses, kas var radīt neattiecinājama īpašuma tiesību aizskārumu, kas nonākt pretrunā Satversmē ietvertiem principiem.
3. Latvijas politiski uzstādītais virziens maksimāli atteikties no skaidras naudas darījumiem un skaidras naudas aprites, tā vietā nostiprinot regulējumu, kas paredz norēķinu veikšanu bezskaidras naudas formā, rada pamatotu jautājumu, vai tiesības uz bankas kontu neietilpst pamattiesību tvērumā, kuras valstij jāgarantē. Pašlaik personas tiesības uz kontu ir atstātas vienīgi privātpersonu, t.i., kredītiestāžu pārraudzībā un atbildībā, kuras par to praktiski nenes juridisku atbildību. Ja personai netiek nodrošinātas tiesības uz bankas kontu, tā nav spējīga izpildīt vairākus pienākumus, ko tai valsts ir uzlikusi, t.sk., norēķināties arī ar valsti bezskaidras naudas veidā, piem., veikt nodokļu maksājumus.
4. Ņemot vērā kredītiestāžu nozīmīgo lomu valsts ekonomikā, nepieciešams izvērst diskusiju par komersanta tiesībām uz kontu kredītiestādē, nosakot precīzus kritērijus, kādiem komersantam jāatbilst, lai tam būtu šādas tiesības.
5. Pašlaik iztrūkst efektīvs tiesisks mehānisms, kā privātpersona var aizsargāt savas tiesības uz bankas kontu, ja kredītiestāde bez tiesiska pamata liedz personai izmantot kredītiestādes pakalpojumus. Ņemot vērā, ka notiek sistemātiska pāreja uz bezskaidras naudas norēķiniem, nepieciešams pārskatīt esošo regulējumu, paredzot precīzākus kritērijus sadarbības izbeigšanai ar

Zinātniskā konference
"BANKAS MAINĪGAJĀ PASAULĒ"
29.09.2020.

klientu, kā arī lielāku atbildību kredītiestādēm par nepamatotu klienta tiesībām uz īpašumu aizskārumu.